

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК 51. Ч. 157. Джерзі Сіті, Н. Дж., п'ятниця, 13-го серпня 1943.

No. 157. Jersey City, N. J., Friday, August 13, 1943.

VOL. LL

ТРИ ЦЕНТИ ЗА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ П'ЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: ВЕрген 4-1016 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПЛЯНУЮТЬ ПРИМУСВЕ РЕКРУТУВАННЯ РОБІТКІВ ДО ПРАЦІ

ВАШІНГТОН. — Адміністрація Рузвелта остаточно годиться переперти в конгресі законопроект Остіна-Водсворта, на підставі якого можна завести примусове рекрутування робітників до праці у воєнних промислах. Недостачі у виробі літаків та в інших галузях воєнної продукції привели до рішення Рузвелта змінити свою думку в напрямі введення примусу праці. Проти такого примусу є Американська Федерація Праці й Конгрес Промислових Організацій (СІО), однак нема іншої ради й треба хадатися крайних способів, щоби зарадити недомаганням. Справа погіршилася ще тим, що після нападу на Перл Гарбор звільнено від браки 7,000,000 батьків, а не доручено їм примусової праці в воєнній індустрії.

ЦІНИ ХАРЧІВ ПАДУТЬ, ПРИБУВАЄ БІЛЬШЕ ЗАСОБІВ У БЛЯШАНИХ КОРОБКАХ.

ВАШІНГТОН. — Секретарка праці мис Перкінс виявила, що ціна харчових продуктів упала на 2% в липні, а це перша ознака стабілізації цін від початку війни. Водночас Воєнна Адміністрація Харчів подала до прикладної відомості вистку, що випустять для цивільного населення 6,500,000 скринь з консервованими харчами у бляшаних коробках.

НІГРИ ПЕРЕНОСЯТЬСЯ З ФАРМІВ ДО МІСТ.

ВАШІНГТОН. — Цензусове бюро виявило, що населення містечок серед нігирської людности зросло на 24 відсотків між 1930 і 1940 роком. Крім цього який мільон нігирів перенеслося до більших міст з мішаним населенням. Тепер уже 40 відсотків чорного населення Злучених Держав живе по містах та містечках, а зате фарми з нігирським населенням пустіють. Найбільший відсоток чорного населення є в Атлантик Сіті, Н. Дж., бо аж одна четвертина.

НЕДОСТАЧА ПАПЕРУ ПРИНЕВОЛЮЄ ГАЗЕТИ ЗМЕНШУВАТИ ОБЄМ ВИДАНЬ.

НЬО ЙОРК. — Недостача газетного паперу стала така дошкульна, що видавці газет приневолені редукувати величину своїх видань. Таке заявив конгресмен Лайл Г. Борен на зібранні видавців газет в готелю Билтмор. Борен є головою конгресової комісії для справ паперу. Він каже, що уряд зредукував вживання паперу на 40%, отже нічого дивного, що й видавці мусять принорвитися до відносин.

КОЛЕКТИВНІ ФАРМИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ НА ЛАСЦІ СКАРБУ.

ЛОС АНДЖЕЛІС (Каліфорнія). — Тут прибула чотиричленна конгресова комісія, яка має на цілі розслідувати колективні фарми, уладжені на советський лад ще від 1935 р., коштом майже одного біліона доларів з федерального скарбу. Фарми, порозкидані по різних стеях, були започатковані без одобрення конгресу Рексфордом Тогвелом, головою Адміністрації Забезпечення Фармів. Голова комісії Гаролд Кулі каже, що уряд позакупував десятки тисяч акрів плодovitих фармів, посадив на них фармерів, які доробляються маєтків, а за вживання платних домів та фармів платять лише маленьку помінальну оплату. Багато урядовців живе теж на тих фармах і вони платять собі здорові платні.

ПОМЕР БРИКЧІНСЬКІ, ПЕКАР ХЛІБА ПОМПЕРНИКЕЛ.

НЬО ЙОРК. — У 85 році життя помер у Брукліні пекар Еміль С. Брикчинський, що разом із Штумером перед літами заложив першу пекарню чорного хліба, звісного як „помперникел бред“. Брикчинський приїхав з Польщі, недокінчивши медичних студій. Доробившись маєту як пекар, давав тисячі на польські патріотичні цілі, утримував навіть своїм коштом довгий час польський щоденник „Курієр Народови“ в Нью Йорку. За своєї жертви для Польщі дістав був від польського уряду ордер „Польонія Рестітута“.

СЕКРЕТАР СКАРБУ ОБСТОЮЄ НОВИЙ ПОДАТОК НА 12 БІЛІОНІВ.

ВАШІНГТОН. — Генрі Моргентав, секретар скарбу, підготовляє ґрунт під недалекий плян нового податку, що мав би принести 12 біліонів доларів. Він відбуває конференції зі знавцями, щоби злагодити опозицію деяких конгресменів проти нового податку, а переконати президента Рузвелта про неминучість такого кроку.

ДАЛЕКОСЯГЛІ ПЛЯНИ ДЛЯ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ФЛОТИ В АМЕРИЦІ.

ВАШІНГТОН. — Морська Комісія Злучених Держав оголосила створення окремої комісії для складення плянів розбудови торговельної флотії в Америці. Комісія існує на підставі закону з 1935 р. Вона вже перевела програму будови торговельних кораблів на час війни, а тепер приготує далекоюсяглі пляни для будівельної програми у хосен цілого світа.

Підготовляють британсько-американську конференцію в Канаді

КВЕБЕК (Канада). — Тут оголошено, що до Квебеку приїде на конференцію з Чорчилем президент Рузвелт із своїми дорадниками. Буде це англо-американська конференція для складення плянів дальшого ведення війни без огляду на те, як долітніні справи будуть на ній обговорені. Народи відбудуться в середньвічній французькій замку Шато Фронтенек, куди вже прибули американські воєнні знавці для обсервації. Наче у приготуванні на британсько-американські наради відбулося тут під проводом Чорчила спільне засідання кабінету британського й канадського. Часу конференції Рузвелта з Чорчилем не подано, а зате побрєдено мілітарні приготування проти можливого налету ворожих літаків.

Розв'язали комісію будови кораблів

ВАШІНГТОН. — Крайова Воєнна Рада Праці розв'язала Комісію для Будови Кораблів, складену із 7 членів. Рада Праці негодувала на поступ праці цієї комісії, яка zatrudнювала 1,600,000 робітників. На її місце Рада Праці створила іншу комісію, складену із 6 членів.

Будуть жадати від конгресу біліон дол. на харчові субсидії

ВАШІНГТОН. — Уряд буде домагатися від конгресу ухвалення одніого біліона доларів на субсидії для продукції харчів у 1944 р. Це на те, щоби перевести свою програму стабілізації цін. У більшій частині ці гроші будуть ужиті на підтримання цін продуктів на фармах, щоби фармери могли віддатися спокійно праці для енергійного плекання харчових засобів. За пляном уряду треба буде викупити від фармерів цілий збір засівів та відпродати його даліше, щоби лише не допустити до інфляції.

Невдалися пляни масової втечі з табору воєнних плітників

ТИМІНС (Онтеріо, Канада). — Урядовці, що мають догляд над табором німецьких воєнних плітників у Монті, відкрили приготування до масової втечі плітників. У неділю втік з табору німецький парашутист, а це дало притоку до інвестиґації. Серед дослідів відкрили дбайливу попідкопувані тунелі, якими плітники мали тікати масово.

По Атлантийській Конференції прийшла черга на Паціфічну, думають в Лондоні

ЛОНДОН. — Що властиво буде головною темою розмов британського прем'єра Чорчила з президентом Рузвелтом? Над тим розв'язалась уже широка дискусія і різні всіляко здогадуються. Та-пазагал припускають, що європейська воєнна ситуація попрайнялась уже до той міри, що можна присвятити більшу увагу Японії. Отже, як припускають, коли минула конференція між згаданими державними мужами була властиво Атлантийською Конференцією, то ця готова бути Паціфічною. А це означало б намічення офензиви проти Японії. З цього не виходить, щоби легковажити війну з Німеччиною. Ні. Війна з нею ще готова бути тяжка і завзята, але положення таке, що вона може навіть нагло скінчитися. Ось тому радитимуть теж і над політичними справами, зв'язаними з німецькою програмою. Але ось таке положення Німеччини дає Аліянтам змогу присвятити тепер більше уваги війні на Паціфіку, себто з Японією.

Конфіскують майно фашистської партії

БЕРН. — Італійське радіо передало, що новий італійський уряд взявся за ліквідацію майна, рухомого й нерухомого, що було власністю фашистської партії. Уже списують це майно, виключно з особистими банковими контами фашистських провід чків.

Аліантські рейди завдають німцям величезні удари

ЛОНДОН. — У зв'язку з найновішим британським повітряним налетом на місто Нірберг, що є місцем народни нацизму, а наслідком якого має бути 2,000 вбитих, а 40,000 бездомних, обраховують, скільки шкоди завдано Німеччині ось такими налетами. Кажеться, що німці можуть тепер своєю продукцією покривати тільки те, що тратять наслідком рейдів. Наприклад є цілковитий брак одягу, що можна добачити навіть на одязі воєнців. Одяг рекувірують, щоби заосмотрити маси народу, що по рейдах остаять без нічого. Таке важке портуве місто як Гамбург є в цілковитих руїнах. Продукція нафти в Плоешті зменшилась на 40%.

Визнають новий югославський уряд

ЛОНДОН. — Коли іде про урядові британські кола, то можна сказати, що вони ставляться з прихильністю до перемини в югославській уряді на вигнання, на якого чолі став тепер прем'єр Божідар Пурич. Та між югослов'янами не видно того оптимізму, бо нема далі порозуміння між сербами, хорватами і слов'яніями. Новий уряд має перенести свій осідок до Каїро, щоби бути ближче рідної землі.

РАДІ, ЩО ОПІНИЛИСЬ В БРИТАНСЬКІМ ПОЛОНІ. З обличчя тих італійських полонених, що їх перевезено з Сицилії до Англії, цілком не видно смутку, що вони „в неволі“. Заміне, що до цієї „неволі“ йдуть з скрипками, гітарами та іншими музичними інструментами.

СОВЕТСЬКА ОФЕНЗИВА ПІДГОТОВКОЮ ДО РІШАЛЬНОЇ ЗИМОВОЇ АБО ВЕСНЯНОЇ КАМПАЇ

ЛОНДОН. — Військові знавці, беручи під увагу широкий розмах советської офензиви, що розвинулась з дуже незначних початків, є тої думки, що вона є тільки підготовкою, що має статись пізніше, а це ще цеї зими, або весною. Саме тоді буде повзята велика і рішальна офензива, що завдасть німцям остаточний удар. Кажеться, що тепер комунікаційні російські зв'язки та постачання ослабі, щоби можна розвинути теперішню офензиву в такий спосіб, щоби перемогти німців цілковито. Навпаки, як тільки зачнуть падати дощі, треба надіятись навіть німецького протинаступу, так, як це було минулого року в подібній ситуації. Намаганням Советів, кажеться далі, є тепер здобути мостові причали на північній боці Дніпра. Дуже можливо, що самі німці вважатимуть догіднішим відступити аж по Дніпро, щоби таким чином скоротити боевий фронт. Та с'як чи так, думають у Лондоні, вони не зможуть забрати з советського фронту більшу скількість війська і кинуть його на захід.

Перетяли німцям залізничне получення Харків-Полтава.

ЛОНДОН. — Советські повзи та змоторизована піхота заняли Ахтирку, що є німецькою базою, положеною 62 милі від Харкова з північно-західної сторони. Таким чином Совети минули те місце, яке було вершком їхньої минулої зимової офензиви. Та з воєнного боку найважнішим осягом є перетяття німцям залізничного получення на шляху Харків-Полтава. Це означає, що упадок Харкова неминучий, та що залишились тільки дві дороги, якими німці можуть вивтікати з цього міста. Британське радіо звідомило, що німці вивозять з Харкова вже від кількох днів, що тільки можуть. Советські звідомлення теж подають, що німці залишили десятки тисяч землі з доспілим збіжжєм, яке не всіпили зжати. Відітто теж до 50 сіл в напрямі на Харків, а в напрямі на Брянськ посушенося вперед на шість миль та занято понад 70 міст та сіл. Німецький комунікат подає, що советські війська наступають на фронті, що довгий на 400 миль. І то наступають „з небувалою завзятістю“.

Добра добича в Сицилії.

КАІРО. — В теперішній офензиві Аліянти забрали від ворога 999 літаків, з яких, очевидно, деякі ушкоджені. Та велике число можна вживати до акції проти ворога таки зараз.

Завзяті бої довкола Рандаццо.

АЛІАНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Британська Восьма Армія посувається поволі далі вперед, що кампанія в Сицилії стала тепер боротьбою за Рандаццо, що є комунікаційним вузлом.

Цікаві, що виїде з конференції.

БЕРН (Швайцарія). — В Італії населення пильно слідує за відомостями про цю конференцію, що має відбутись між Чорчилем і Рузвелтом, бо переконані, що говоритимуть на ній і про італійську ситуацію. Та біда, що преса мало що пише про ту конференцію, бо цензура не дозволяє.

На що німці розраховують?

БЕРН. — Кажуть, що теперішній італійський прем'єр Бадоліо вже зробив німцям велику прислугу своїм мировим проволіканням, бо допоміг їм скріпити оборонну лінію в північній Італії, де вони думають ставити властивий опір, як Аліянти займуть Італію.

Сталін скріпив вісь...

БЕРН. — Ось таке виходить з того, що передає Асошіейтед Прес з Швайцарії. Кажеться, що причиною того скріплення є те, що Сталін не бере участі в конференції Рузвелта з Чорчилем.

Звільнено американських летунів.

ІСТАМБУЛ (Туреччина). — Турецький уряд рішив випустити на волю сімох американських летунів, що по бомбардуванні Плоешті злетіли на турецькі води, бо попустились їм мотори. З боку міжнародного права їх можна трактувати як таких, що їм розбився корабель.

Японці втратили 199 літаків за 10 днів.

ВАШІНГТОН. — Департамент маринарки оголосив, що в боях, що ведуться на півночі Соломонських Островів японці втратили за 10 днів 199 літаків, а не 147, як це попередньо проголошено.

Бомбардували італійську базу.

КАІРО. — Британська флотія бомбардувала італійську морську базу в Неапольському заливі, не зазнавши ніякого спротиву.

“SVOBODA” (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин передує початку числа, в котрому оголошується хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожен зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: “SVOBODA,” P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВА ІСТОРИЧНА НАРАДА

Коли вдумаємось у те, що тепер діється у світі, а зорема на воєнних фронтах в Європі, то не тяжко зрозуміти, чому британський прем'єр, Вінстон Черчил, вибрався знову в далеку дорогу та прибув до Канади, щоби відбутися нові конференції. Бо отсе зближається скорим часом момент, коли треба буде розв'язувати і здійснювати те, що досі було кличима, заповідями, обіцянками, чи сформованою політичною платформою, що є обнята Чотирма Свободами президента Рузвелта й Атлантийським Чартером, сформованим Черчилем і Рузвелтом.

Не знаємо, чи саме так є, як пишемо. Але можна здогадуватись, що так є. Бо що військові справи стоять і тепер на першому місці, то це самозрозуміло. Миж далі в війні, а ворог ще не поконаний. Перемогти його — це ще дали наше перше завдання. Але що проблему вважаємо за таку самозрозумілу, що над нею нема потреби ширше розводитись. Це вже справа стратегів і тих, що мають подбати про воєнне постачання. Зате політичний бік цієї нової подорожі британського прем'єра куди складніший. А пізнати це вже по тому, що пишуть американські кореспонденти з Лондону, коли згадують за нову подорож Черчила та за нову „бритійсько-американську конференцію”, що десь незабаром має відбутись, а на якій і тим разом не буде Сталіна, чи представника Советів.

Та чому ті політичні справи такі складні? І чому знову не буде і на тих нарадах Сталіна чи представника Советів, хоч їх так радо повиталиб президент Рузвелт і британський прем'єр Черчил?

Над тими питаннями ломлять собі голови різні політики, як і журналісти, котрим приходиться це вивчати в газеті. І цілком певно ломлять собі голови Рузвелт і Черчил, бо наступає такий момент, коли такі справи годі збути якимсь коротким висношенням, що нічого не вивчає, а хіба закриває подійний стан. Надходить момент реальної розв'язки реальних справ в Європі. Надходить момент, в якому вже треба рішитись, як підходити до цієї розв'язки. А до такого рішення пнуть самі воєнні події, самі воєнні успіхи Альянтів, самі невдачі Осі.

Певна річ, що Альянти мають програму, висловлену в загальній формі в Чотирьох Свободах і Атлантийському Чартері. Але такий є подійний стан, що ніхто не знає, що думає про цю програму Сталін. Є тільки познані, що та програма мало його обходить, як і мало його обходять моральні, чи які інші, зобов'язання Великої Британії чи Злучених Держав супроти багатьох держав, що впали жертвою нацистсько-фашистської агресії. Чи так є, ми і про це не можемо з певністю говорити, поки не побачимо офіційних заяв. Але думку свою маємо. А вона така, що коли є яка надія на кращий і справедливий повоєнний порядок в Європі, то він мусить бути спільним ділом Злучених Держав і Великої Британії. На їхніх плечах, і то головню їх одних, спочиває і спочиватиме цей обов'язок. І це є дійсність, від якої не втекти.

Про згоду з Росією

„Нью Йорк Таймс” з 10. серпня помістив передову статтю п. н. „Порозуміння з Росією”. Уже сам наголовок вказує наглядно, що для часопису Союз Советських Соціалістичних Республік і Росія є одні й те саме в політичному розумінню. А тут саме й іде про політику. Годимось з тим. Тому вважаємо, що збуло краще, колиб „Нью Йорк Таймс” писав нав'язує постійно тільки про Росію, витягаючи з такого ставлення справи теж і відповідні висновки. Тоді й американське суспільство малоб яснійше і простіший погляд на те, що діється на сході Європи. Тоді може зрозуміло краще і українську справу та змагання українського народу стати самому господарем на своїй землі.

„Нью Йорк Таймс” побоюється, і то цілком слушно, консеквенцій з того, що нема повної згоди між Злученими Державами і Великою Британією і Росією. Призначаючи, що повної згоди нема навіть під воєнним оглядом, стверджують, що причиною цього є властиво політичні непорозуміння. В зв'язку з тим наводять часопис і причини такого непорозуміння, згадуючи за „малими сусідами” Росії, себто за балтійські держави, які хоче Росія забрати, а далі й про Польшу, з якою Росія має спір за границю.

„Нью Йорк Таймс” намагається переконати Росію, що коли Злучені Держави і Велика Британія обстоють за балтійськими державами чи Польщею, то це не є ніяким їхнім творенням протиросійського бльоку і відмежуванням Росії, чи задумою напасти в своїм часі на Росію, щоби зліквідувати там большевизм, а тільки

виваєм звичайної лояльності до тих заяв, що їх проголошено в Атлантийським Чартері. Все те, кажеться далі, не може однак стояти на перешкоді порозумінню з Росією у воєнних справах і повоєнних, зокрема щодо того, яке треба зайняти становище супроти Німеччини, як вона буде переможена, чи як піддається безумовно. Америка, пише цей часопис, хоче тільки бачити, щоби чимскорше прийшло до порозуміння між Росією й її малими сусідами...

Становище цього часопису є цілком зрозуміле, коли глядіти на ці справи з американського становища. Та інша справа, чи побажання часопису дадуться здійснити в такий спосіб, як це собі він уявляє. На нашу думку все те є тільки „побожним побажанням”. Росія не згодиться добровільно, як це думає „Нью Йорк Таймс”, на ніяке порозуміння з „малими сусідами” з виїмком такою, як вона силою добула на „більшим сусіду”, себто на українським народі і Україні. Таке „порозуміння” це в нашому простому розумінню духова і фізична неволя, втрата незалежності, а в російсько-советському розумінню — „визволення” і „союз”.

І ще одне: Не можемо зрозуміти, як хтось, що визнається хоч трохи на відносинах на сході Європи, може думати про згоду Росії з „малими сусідами”, помінуючи при тому й „великого сусіда”. Бож так є і буде, що як довго той „великий сусід” у російській неволі, то це не може бути й мови про те, щоби могли стати справді вільними і „мали сусіди”. На сході Європи може бути або воля усім сусідам Росії, або неволя для усіх.

Микола Чубатий.

ОРМУЗД ТА АРІМАН В УКРАЇНСЬКИМ ГРОМАДСЬКИМ ЖИТТЮ

Іранська легенда про ясного та темного духа.

Іранські племена, себто найбільш криві мешканців Європи, створили у глибокій давнині віру в двох богів — бога добра, Ормузда, та бога зла, Арімана. Іранська віра у двох богів — у ясного бога та в темного духа навчала, що в житті людства йде постійна боротьба поміж добрим духом Ормузда та злим духом Аріманом. Вони обидва майже рівно сильні, тому ця боротьба постійна та завзята. Ормузд це не тільки добрий дух,

що наклонне людину до життя чесного, до праведного та справедливого життя, правдою. Обсяг його діяння дещо ширший поза моральний закон людського життя.

Ормузд це опікує усього творчого в житті людини та громадянства. Це Ормузда діло, коли людина працює для громади, його це праця, коли громадянство здійснює правду, коли вивчає грізні чи безпечні ситуації. Ормузда це праця, коли людина ставить добро загально понад особисте, тобто Ормузд це бог, що заводить лад та порядкує грома-

дьянством, заводить карність, веде народи до осягів, до поступу, до розвою і потуги.

Іранці у розумінні свого бога добра йшли навіть ще один крок далше, в ділянку матеріального життя. Ормузд це творчий бог, проте коли рільник управляє землею та з пштанари робить урожайну рілю, коли він осушує багна та наводнює пустині, коли людина буде шляхй та мости, словом коли улпшується життя громади, це все праця бога Ормузда.

Але проті Ормузда теж завзято працює та не рідко нищить його здобутки бог темний — Аріман. У моральному значінню це бог брехні, несправедливості, заздрості та всякої подлости. Це правдивий дьявол, батько зла. Він сам бог неправди та й людину зводить на шлях брехні, несправедливості та клевети.

Аріман так само не обмежує своєї роботи тільки на моральну ділянку життя людини, він чиний також у всьому громадському житті. Коли ви бачите, що себелюбство, заздрість, хороблива амбіція бере верх понад загальною справою, понад громадським добром, то це робота Арімана. Аріман вносить у громадське життя хаос, він тищиться з усякого розбиття. Руїна та знищення це його осяги. Громадська розхристаність, брак громадської відповідальності, карности, партійність та сектанство, нетолеранція, зрада та запрудність свого народу, це все діти Арімана. Замішані серед громадянства у найбільше ршальні моменти це саме горяче бажання темного духа Арімана, бо це прямий шлях до його осягів, до руїни цих народів, до їх безмежних терпіннь у майбутньому, з чого Аріман радий. Вони йому зрештою потрібні, щоб викалікувати все нове, ще дужче зло.

Річ природна, що як бог ясний Ормузд не обмежує своєї праці тільки до морального та громадського життя, так само й Аріман. Аріман це бог всякої руїни та знищення. Він опікуєм запусніти, руїни матеріальної. Прийде повннь, пожари, землетруси, це по думці іранців праця бога Арімана, бо він радий, він тищиться зі знищення та з всякої руїни.

Ормузд уносить людину на височини героїзму та посвяти, Аріман це батько зради, перекупства та всякої нікчемности.

Іранська релігійна легенда та життя людства.

Немає хіба двох думок, що в іранській релігійній легенді про ясного духа Ормузда та про темного Арімана є підглядання глибока психологічна правда, що світ складається з елементів творчих, конструктивних та з елементів руйнівних, деструктивних. Християнська філософія вивчає іранську легенду про Ормузда та Арімана, що це тільки перекручена монотеїстична наука про ангелів та дьяволів, яких іранські релігійні вірування піднесли до височини двох майже рівно сильних богів. Вони безперервно зі собою змагаються та потягають за собою ціле людство. Тим чиним ціле людство поділене на творчу часть громадянства та на руйнівницьку часть громадян-

ства. Боротьба добра та зла довга та безпощадна. Раз вдається, що перемагають вже творчі діти Ормузда, то знов беруть верх руйніники Арімана. Всеж такі іранська віра в дуалізм, себто в двох богів, була оптимістична. Вона вірила, що такі вкінці Ормузд поконе Арімана та запанує на світі правда, справедливість, громадський лад та людство завше буде великанським, творчим поступом, духовим та матеріальним.

Ормузд та Аріман в українській історії.

Нові досліди над примітивною культурою українського народу доводять, що у прастарі часи в склад нинішнього українського народу та тим самим у його культуру увійшло дуже багато елементів іранських. Іранці помішалися в доволі значній домшці з нинішніми українцями, тому теж поняття добра та зла, творчості та руйніництва такі маркантні та немов взірцеві серед українців. В історичним минули, в недавнім та навіть у теперішнім українському народі стрічаємо немов вимірні прикмети справедливості, правди, братолюбія та посвяти для батьківщини, правдивого героїзму з одного боку, та неправди, себелюбства, зради, боязкості та руйніництва з другого боку. Ті дві сили, одна творча, а друга руйнівницька, змагаються зі собою може більше та виразніше ніж у не одного іншого народу. Ця боротьба творчої праці та руїни не непокінена, український народ від століть у вічнім змаганні та в боротьбі, й то значайно менше з ворогом, а більше з власними руйніниками, що найкращі повні ідеалізму та героїзму вчинки синів України зводять на марне. Покищо серед українських людей перемагає руїна; але вона не всіли винищити дітей Ормузда. Сили української посвяти та героїзму раз по раз борються зі силами зради та руйніництва й віримо, що посвята віднесе вкінці перемогу.

Ці сили руїни вже знані в найстарші часи княжої України. Одна частина українських синів веде боротьбу зі степовим варварством, ослонено цивілізацією цілої Європи. Ця частинна громадянства кliche до солідарности та посвяти приватного інтересу для зросту громадського та державного життя. Друга сіє крамоли якраз в імя власного вузкого особистого інтересу, нерідко зі зрадою спільної справи зі заздрості тільки, щоб другий князь не виріс понад його голову.

Ці самі змагання видимо й в пізнійшій історії українського народу, в добі козаччини. З одного боку героїзм та посвята власного життя та добра своїх найближчих для української рідної землі, з другого боку ця зрадлива грьазь Москви та варшавське сміття, про яких писав Шевченко з обридженнтя та погордою. З одного боку героїчні постаті як Хмельницький, Богун, Дорошенко, Мазепа, Орлик, з другого темні типи — Брюховецький, Тетеря, Іскра, Кочубей та Галаган.

І так само є й в новішій історії України. З одного боку постаті повні героїзму та віри в вільну Україну, про яких співала Леся Українка своє „контра спем сперо”, що проти всякої надії, такі вірили в Україну, з другого боку слабодухи, горбаті малоросійські душі, що для свого хутора та ласки царської поклоняються усяким богам білого чи червоного російського царства.

Коліб так списав хто історію останніх двадцятилітніх літ українського народу, вже нині перед нами сталиби всі постаті героїв абсурду, бо такою виглядає нерідко їх боротьба за Україну, та синів нікчемности. По однім боці фронту ці герої абсурду, по другім боці явні зрадники власного народу, що як червоний демон зневіри нашіптуть: пощо змагатися, коли ваша справа безнадійна! А поміж тими двома фронтами тисячі безвільних хитаючихся лоз, яких вітер погне, куди хоче.

По однім боці фронту стали діти-герої спід Крут, що своїми хлопчачими грудьми стали ослонювати святиню українського духа, рідний Київ, та спляти московську навалу з півночі. Біля них мученики спід Базару, що серед зимової стужі в подертых однострунках тільки з рушницями в руках вибралися відвоювати Україну з рук червоних чужинців. З ними й ті галицькі герої з чотирюкутника: емерти, що маширували на схід, на Київ, з

твердою соборницькою вірою, що це пряма дорога дійти до Львова положеного на захід. Хто знає нині їх імена, хто зрахає їх число?

А по другім боці фронту Шахрами та малим сином великого батька Михайла Коцюбинського збаламучені українські люди, що вели чужих на рідний край, на цей святий Київ, боронений грудьми дітей українських нащадків Ормузда.

По однім боці гранітні стовпи українського духа, Хвильовий, Влизько, Фальківський, Грушевський, Єфремів і сотні інших розстрілених або зліквідованих за українську правду на українській землі, по другім боці Богомолец, Гречуха та морально зламаній Тичина, коліб співаче жовтблачитних прапорів, що гордо повівали над вільним Києвом, а нині таний віршопище комуністичної партії. По однім боці Головинський, Бесарабова, Білас та Данилишин, по другім боці Данилович, Твердохліб, Львів та провокатор Барановський.

Діти Ормузда та Арімана серед нинішніх американських українців.

Як там нині на рідних землях, не знаємо. Доходять тільки якісь глухі вісті, що й там нині одні українці у підземеллях воюють проти нацистського окупанта української землі в імя старого ідеалу — волю добути або в дома не бути, а твердою вірою дати відпід кожному наступному наїзнику, але мають бути й такі, що йдуть зі силами Арімана на порозуміння, дарма, що історичні часи вимагають героїчної постави супроти зла.

А як тут в Америці, на вільній землі Вашингтона? Події летять стомилевими кроками наперед. Всі національні групи цієї країни zorganizовані, тільки українці розпоршені. Перед американським громадянством, перед світом демократії, американським українці тепер якби не видно, бо тільки організоване громадянство вважає світ західної цивілізації за громадянство.

Десять тисяч дітей Ормузда серед американських українців бажать бачити творчу й організовану роботу для ідеальної американської та української справедливості. Маючи це на увазі, гурток людей, в глибокім почуттю відповідальності перед історією і відчуваючи потребу такої організованої роботи, дає почин створити Раду Американських Українців, представництво розпоршених синів української крові. З почуттям полешки прийняти цю вістку в нашешо громадянстві духові діти Ормузда, але зате заворушилися мов шершені темні сили Арімана, діти запрудности, короткозорості чи особистих амбіцій. Ожили серед українських людей сили Арімана та стали до боротьби з власним народом, з його добром та поступом. Найдете їх у всіх шарах та гуртах американських українців. Ні професія, ні партія, не є для них перешкодою, лучником їх — руїна.

Американські українці мають отже нову нагоду на власні очі видіти сторонників ладу, організованости та творчої роботи та синів тьми, анархії й руйніництва. Сторонники Ормузда та Арімана станули серед українських людей знов проти себе. Та ми віримо в перемогу світла, українського духа та творчості та посвяти. Віримо, що дух Ормузда перемаже темні сили Арімана також і серед американських українців.

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

18)

— Дай спокій, не треба, — сказав він коротко.
— Але чому ж, синочку? Та чень же так не будеш...
— Ага, ти гадала, — сказав Готліб, стаючи перед нею, — що я на те тільки вирвався зі Львова в тих лахах, на те тільки плівся з вуглярами п'ятнадцять миль, щоби, скоро сюди, знов датися вам у руки, датися заперти в яку там клітку, та ще на додаток слухати ваш крик та ваші науки? О, не буде того!

— Але ж, синку, — скрикнула блідюча і дрожача з тривоги Рифка, — щож ти хочеш робити? Не бійся, тут дома я за тебе стою, ніхто тобі нічого не вдіє!

— Не потребую твого стояння, я собі сам за себе постою!

— Але жож ти будеш діяти?
— Буду собі жити, як сам захочу, без вашої опіки!
— Господи, та ще я не бороню тобі й дома жити, як сам хочеш!
— Ага, не боронити! А нехай но лиш де вииду, забавлюся, зараз питання, плачі, знов датися вам у руки, датися заперти в яку там клітку, та ще на додаток слухати ваш крик та ваші науки? О, не буде того!

— Але ж, синку, — скрикнула блідюча і дрожача з тривоги Рифка, — щож ти хочеш робити? Не бійся, тут дома я за тебе стою, ніхто тобі нічого не вдіє!

— Не потребую твого стояння, я собі сам за себе постою!

свою руку, — сказав Готліб не звважаючи на її чуття.
— Але деж ти підеш?
— Тобі нічого до того. Я знаю, що ти зараз сказала би йному, скоро приде, а він казав би мене жандармами привести.
— Але ж Богом кленуся, що не скажу!
— Ну, то й я тобі не скажу. Нашо маеш знати? Давай гроші!
Рифка встала й отворила бюрку, але грошей у неї не було ніколи багато. В бюрку найшла тільки 50 ринських і подала їх мовчки Готлібові.
— Та що тото! — сказав він, обертаючи в руках банкнот.
— Жебракові якому даеш, чи що?
— Більше не маю, синочку, подивися сам.
Він зазирнув до бюрка, перерив усе в нім, а де найшовши більше грошей, сказав:
— Ну, нехай і так. За кілька днів вистарайся більше.
— То прийдеш? — спитала мати радісно.
— Буду видіти. Як його не буде, то прийду, а ні, то прийду кого. Як покаже від мене

знак, то дай йому гроші в запечатаній пакці. Але памятай собі, — і тут Готліб грізно зніс перед нею кулаки, — нікому про мене не кажи ні слова!
— Нікому?
— Нікому! І то тобі наказую! Ані йому, ані слугам, нікому! Нехай ніхто в Дрогобичі не знає про мене. Хочу, щоби мені ніхто не докучав. А як скажеш кому, то памятай собі!
— Але ж, синочку, тебе тут виділа служниця.
— Та малпа? Скажи, що післанець від кого абощо! Кажі, що хочеш, лиш про мене ані слова. А якби він дізнався, що я живий і тут приходжу, або якби хто слідив мене, абощо, то памятай собі, такою вам нароблю лиха, що й не спам'ятається. Хочу жити собі на свою руку, та й годі!
— Боже мій! — скрикнула Рифка, заламуючи руки.
— Докиж так будеш жити?
— Доки мені схочеться!
І з тими словами Готліб підійшов до вікна, отворив його, немов хотячи поглянути в сад, і в одній хвилі скочив вікном надвір. Рифка зірва-

лася, скрикнула, підбігла до вікна, але Готліба вже й сліду не було. Тільки високі лопуши в саді шелевіли, немов щось тихо між собою шепотули.
В тій хвилі вбігла служниця, бліда й залакана, до покочено обіч спальні і почала кричати:
— Пані, пані!
Рифка живо отямилася й отворила двері.
— Пані, що вам такого? Ви кричали, кликали мене?
— Я? Тебе? Коли? — питаю Рифка, почервонівши, мов грань.
— Та тепер. Мені здавалося, що пані кричали.
— То в твоїй дурній голові кричало, малю яксь! Марш до кухні! Чи я тобі не казала аж тоді приходити, коли закличу?
— Але мені здавалося, що мене пані кличуть, — несміло закинула служниця.
— Марш до кухні, коли тобі кажу, — крикнула Рифка, — ні нехай тобі на другий раз не здається нічого, розумієш!...

(Дальше буде)

EVERYBODY
EVERY MINUTE

10%

"Every dime and dollar not vitally needed for absolute necessities should go into WAR BONDS and STAMPS to add to the striking power of our armed forces."
— FRANKLIN D. ROOSEVELT, President of the United States.

***

Think War! Act War! Buy WAR SAVING BONDS — at least 10% of your pay every payday!

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАННЯ ДО НЬОГО ЯКНАРБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

Для вирівнання непорозуміннь

Упродовж останнього тижня появилася в американських газетах ціла низка вісток про стихійне непорозуміння між Об'єднаними Державами. Та властиво це непорозуміння зосереджується тільки до непорозуміннь між Советами й так званими Західними Державами отже Англією й Америкою.

Чуємо здавна про наміри Росії прогнати батійські держави, отже Литву, Латвію, Естонію навіть і Фінляндію. Дальше знані нам непорозуміння між Польщею й Росією про східні границі передвоєнної Польщі, отже бажання Росії захопити цілу Західну Україну. Створення на території Росії окремого польського уряду з „польських патріотів”, й окремого німецького „Демократичного Комітету” вказує на бажання Росії панувати над згаданими країнами. І невдома політика Советів супроти балканських держав. Знов для деякого з американців незрозуміле, чому Росія не видає війни Японії.

Супроти ось такого положення виявляються в американській пресі рішучі домагання, щоб з Росією дійти до згоди, заки прийде до закінчення загального миру. Появилися сугестії, щоб президент Рузвельт докінче стрінувся до Сталіном, та щоб із ним переговорив усі спірні питання. Вашингтонський кореспондент швейцарської газети Геральд Триб'юн, Марк Соливан, каже виразно, що „Російські відносини з Аліантми є повні динаміту”.

У зв'язку зтим появилися теж історичні статті з пригадками про минулу війну та про

наслідки непорозуміннь між Аліантми щодо цілей війни. Пригадується у цих статтях те, що Аліанти виграли війну, але програли мир і ставиться запити, чи ще й тепер має повторитися тасам історія? Не скриває ніхто факту, що місія Рузвельтового післанця Дейвіса до Сталіна не досягнула своєї мети, бо Сталін не дав рішучої відповіді на Рузвельтові сугестії, все одно, які вони не були.

У всіх згаданих вістях, статтях й голосах чути одну на пряму: Треба спільної наради Рузвельта, Чорчила й Сталіна, щоб раз знати, чого Росія домагається й відповідно до цього приновлювати діла.

Марк Соливан виразно пише, що Англія й Америка мають дефінітивні засади правління, тобто: свободу слова, релігії, преси; демократичний парламент, вибраний загальним і свободним голосуванням усього населення; право набувати приватну власність і господарити своїм маєтком, а Росія цього всього не має. Отже саме тому відносини між західними Аліантми і їх східними союзниками є жахливі динамітом, як висловлюється Соливан. Йде головю про те, щоб Росія не схотіла завести комуністичний лад у державах, які вона займе під своєю владою, головю в Німеччині, бо тоді вона стала панєю й господарем цілої Європи.

З усяких досі звісних вісток можна прийти до висновку, що західні Аліанти хочуть договоритися до Сталіном. Зате советський маршал і прем'єр Сталін від цього ухиляється.

Німці розкопують могили на Україні

БЕРН (Швейцарія), (ОНА). — Наспіші до Швейцарії найновіші видання німецьких газет принесли обширні описи розкопів могил в Україні.

Німці кажуть, що як большевики відступали перед напором німецької армії, то не маючи часу і вагонів до перевезення українських людей в глибоку Советського Союзу, забивали їх на місці й ховали в спільних могилах. Тепер німці нібито ці спільні могили віднайшли, розкопують їх і розписують в газетах, які то варварства Совети творили в Україні. Пишуть нацистські газети, що біля Винниці советські війська мали розстріляти тисячі українських людей, яких нібито поховано в спільній могилі без ніякого ладу.

Німецькі радіостанції в Україні переказують з того приводу українському населенню жахливі описи розкопаних могил, кажучи, що якби большевики прірвали німецьку оборонну лінію, й вдерлися в Україну, то ще гірше буде. Берлінське радіо також голосить,

що большевики поводитися з українцями в такий самий жорстокий спосіб, як і з польськими офіцерами.

Політичні обсерватори в Швейцарії є той думки, що німці правдоподібно будуть відступати з України. І як до того прийде, то вони напевно схочуть забрати з України робочу силу. А що українці не дуже очі покидати свою рідну землю, то німці страшать українських селян большевицькими звірствами і насильством. Роблять це головю в Галичині. Там німецькі радіостанції постійно голосять, що большевики будуть над ними збиткуватися, то якби щодо чого, то одиникий діяних ратунок — сховатися в затишній Райху.

Теж є вісти, що в Галичині шириться український повстанчий рух, та що селяни відмовляються давати німцям хліб. А далі, що українці відказуються добровільно вступати до галицьких військових дивізій і не хочуть виїздити до німецьких фабрик на роботу.

ВІД ІНІЦІАТИВНОГО КОМІТЕТУ РАДИ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(Відозва ч. 2).

Як попередно було проголошено в часописах, дня 4. липня 1943 в Дітроїт, Міш., на зїзді представників Центральної Організації з міст Нью Йорк, Джерзі Сіті, Пітсбург, Шікаго і Дітроїт, дано почин до організування Ініціативного Комітету, котрого завданням було скликати Загальний Зїзд до міста Пітсбург, Па. в днях 2. і 3. жовтня та разом з представниками Центральної Організації, створити „Раду Американських Українців” і вибрати Краєвий Екзекутивний Комітет Ради для проведення ширшої акції.

Зібрані представники рішили, що завданням цієї Ради мало би бути:

а) зосередження і сконсолідування всіх українських сил на території Америки, для виграння війни через закупку воєнних фондів, працю в Американському Червоному Хресті в У. С. О. та інших організаціях.

б) створення українського „Вор-Реліф”, щоб можна було по війні дати негайну поміч потерпілим від воєнного лихоліття — українцям.

в) розвинути акцію для вияснення бажань українського народу, перед Американським Урядом.

г) прийняти як ідеологічну підставу дальшої праці постанови Конгресу Американських Українців, що відбувся у Вашингтоні дня 24. травня 1940 „щоб український нарід зберіг свої сили в боротьбі за свободу і народоправу України”.

Тому, що під теперішню пору майже кожний занятий працею в воєнній індустрії, рішено, щоб представниками на згаданий Зїзд були вислані по три делегати з Центральної

Організації, а де таких нема, щоб Ініціативний Комітет покликав з поодиноких громад такі одиниці, які виявили найбільшу активність в українському житті.

Вірно, що Ініціативний Комітет започаткував дуже велику і важку справу, яка одначе потребує не тільки моральної, але й негайної матеріальної помічі, щоб згаданий Комітет міг сповнити свої завдання, та щоб забезпечити будучність існування Ради, котра гідно зможе зареєструвати українську визвольну справу та розвести ширшу акцію допомоги Америці.

Крім реєстрації делегатів, яка вносить \$25.00, кожна організація, котра дорожить працею в користь Америки і України, повинна зложити від себе жертву на цю взнеслу і так благородну ціль і вислати негайно до касієра Ініціативного Комітету на адресу:

Ukrainian American Council
P. O. Box 1891
Detroit 31, Mich.

Взивається всі українські місцеві центральні організації, щоб зараз приступили до вибору своїх делегатів і список їх імен вислали до кінця серпня 1943 на руки Ініціативного Комітету.

Громади, які не є сценарізовані, проситися, щоб подали імена тих одиниць, які можуть свої громади гідно зареєструвати.

Бажаємо якнайбільшої акції для допомоги Америці в її воєнних зусиллях, а також помічі для українського народу, який стогне під фашистським чоботом наїзника і зважаємо всіх до негайної висилки фінансової допомоги.

Ініціативний Комітет Ради Американських Українців.

ПОЗАС ЖЛЕВІЧІОС,

відомий литовський композитор, що живе тепер в Елізабет, Нью Джерзі, тяжко покалічений підчас автомобілевого нещасливого випадку в травні цього року, вже вийшов з шпиталю і поволи приходить до здоров'я. Він є теж і знавцем та любителем української ліси. З його композицій є високо цінена його „Кантата Вітовта Великого”. Він теж уже виготовив велику музичну працю про литовську пісню серед литовської еміграції п. н. „Американські литовці на філіях звуків музики”. — К. В.

даткевич викладає „Основи музики” і завідує інструментальним відділом на Вищих Освітних Курсах у Вінніпегу. Директором цієї літньої школи для підготовки громадських діячів є д-р Павло Маценко, а артистичним керівником проф. Александер Кошиць.

По скінченню науки при Вищих Освітних Курсах, які завершить виступ хору курсантів, скрипак Придаткевич вибирається в концертну подорож по західній Канаді. Співучасником концертів буде канадсько-український піаніст і композитор п. Іван Мельник. Покровителями концертів є місцеві філії Комітету Українців Канади. Ці концерти відбудуться в формі популярних відчитів про українську інструментальну музику, а кожна музична продукція буде відповідно пояснена, щоб улегшити слухачеві приймавня музики.

РУМУНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ХОЧЕ НАЙТИ ДОРОГУ ДО АЛІАНТІВ

ШІРІХ, Швейцарія (ОНА). — З Румунії прийшла вістка, що правительством Антонеску викликала з держав Осі своїх дипломатичних представників і, по довгих нарадах, вислало їх до нейтральних країн шукати зв'язків з дипломатами Об'єднаних Держав. Це знак, що в Румунії зле. Тут говорять, що румунський уряд, який завше робив те, чого хотіли німці, казав недавно арештувати провідників опозиційної партії і замкнути всі видання, які критикували правительството за профашистську політику. Крім того, румунська поліція виарештувала членів нелегальних організацій і замкнула їх в концентраційній таборі.

Прем'єр Антонеску мав довшу розмову з провідником селянської партії, Юліо Мано, і, кажучи, просив його не бити в Румунії ніяких заколотів. Мано завше виступав проти того, щоб Румунія входила з німцями до спілки і був проти війни. Як лідер селянської партії в Румунії, Мано критикував Антонеску за фашистське наставлення його уряду і противився диктатурі бояр і генералів, які, кінці кінців, довели Румунію до того, що вона втратила на російським фронті майже цілу свою армію. Кажуть швайцарські подорожні, що в Румунії повно калік і сліпців, які вернули з фронту і сьогодні є тягаром румунської суспільності. Антонеску віддав Гітлерови найкращий квіт румунського народу і, здається, скінчиться тим, що Румунія не тільки програє війну, але останеться на довгі літа без

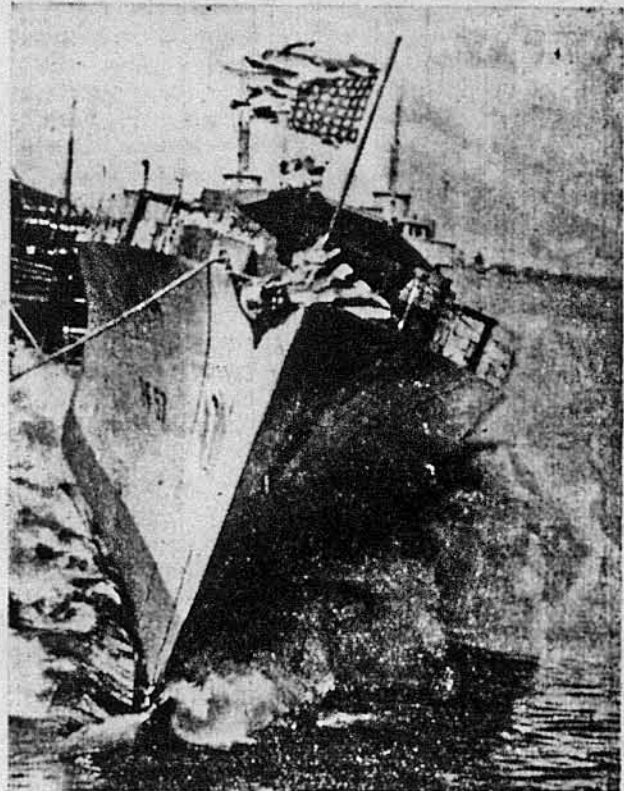
працездатних молодих людей. До Швейцарії приїхав недавно румунський посол з Берліна, але він не хоче з ніким говорити і не робить ніяких заяв. Це знак, що в Німеччині щось зле і він не хоче про свого союзника нічого лихого говорити. Німці тримають ще Румунію в руках і румунські дипломати мусять слухати приказів не з Букарешту, а з Берліна.

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

SLAP THAT JAP!

BUG SWATTERS cost money! BUY U.S. WAR BONDS-STAMPS U. S. Treasury Department

НОВИЙ УДАР У ВОРОГА. — Це спущено на воду нову американську фрегатку, що зветься „Шібойген”, збудовану скорше як пляновано.

УВАГА! БРУКЛІН ТА СУСІДНІ ДІЛЬНИЦІ НЬО ЙОРКУ! УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ В БРУКЛІНІ, 216-218 Гренд Стріт

СЕРІЮ ВИКЛАДІВ на такі теми:

1. ПЛЯНИ ПОВОЄННОГО СВІТА ТА УКРАЇНСЬКА СПРАВА, в неділю, 15. серпня 1943, год. 5. пополудні.
2. УКРАЇНА ПОМІЖ МОСКОВЩИНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ, в суботу, 21. серпня, год. 7:30 ввечір.
3. СУЧАСНІ ЗАВДАННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ, в неділю, 29. серпня 1943, год. 5. пополудні.

Всі три виклади виголосить проф. МИКОЛА ЧУБАТИЙ. Вступ на виклади вільний. Прохаємо громадянство взяти у всіх трьох викладах масову участь з огляду на велику вагу порушених тем в теперішній переоловій масі.

ШІКАГО, ІЛЛ. ШІКАГО, ІЛЛ.

ВЕЛИКЕ УКРАЇНСЬКЕ ВІЧЕ

Присвячене українсько-американським справам, 50-літньому ювілею Українського Народного Союзу і організованню нових членів

В ДОМІ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ, 841 Н. ВЕСТЕРН ЕВЕ. В СУБОТУ, 21. СЕРПНЯ (AUGUST 21, 1943) в 8. годині ввечір.

Прибде спеціально на те віче організатор У. Н. Союзу. На віче запрошуємо всіх українців у Шікаго і околиці, а спеціально урядників і членів відділів У. Н. Союзу число: 22, 106, 125, 221, 379, 252, 301, 220, 259, 139, 214, 216, 243, 222, 335, 176, 415, 33, 80, 111, 354, 100, 107, 68, 437, 346, 452 — з Шікаго, Джоліет, Гарвей і Гері — Іст Шікаго, Ілл.
Роман Смух, Тарас Шпікула, Степан Куропась, голов. контролёр голов. радний голов. контролёр

КУПІТЬ КНИЖКУ УКРАЇНЦІ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Написав Д-р ВАСИЛЬ ГАЛИЧ UKRAINIANS IN THE UNITED STATES By WASYL HALICH, Ph. D. Сторін XII+174. Ціна \$2.50. 22 Ілюстрації.

Це наукова книжка, написана англійською мовою і видана накладом друкарні Шікагоського університету, за яку автор дістає титул доктора філософії. Ця книжка є потрібна для американців, далі для словян в Америці, а в першу чергу для американців українського роду.

В тій книжці описано такі питання: Хто є українські імігранти в зв'язку з війною? Чому українці імігрували до Злучених Держав? Як вони пристосовувалися до прибраної вітчизни? Як вони бралися в Америці до фермерства, бізнесу і різних професій? Як організації створили українці в Америці? Якою є їхня преса? Яке є духовне життя української іміграції? Яка її будучність?

Ця книжка і потрібна книжка повинна буде в домі кожного українця. Замовлення з \$2.50 вислатите до: "СВОБОДА" 81-83 Grand St. (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ВЗОРЦЕВ ДЕКЛАРАЦІЇ ПОДАТКОВЦЯ, ЯКОЮ ВІН ЗГОЛОШУЄ ПРИБЛИЗНУ ПОДАТКОВУ СУМУ ВРАЗ З ПОДАТКОМ ПЕРЕМОГИ ЗА КАЛЕНДАРНИЙ 1943 РІК. ДЕКЛАРАЦІЯ МУСИТЬ БУТИ ВИПОВНЕНА ПЕРЕД ДНЕМ 15. ВЕРЕСНЯ 1943.

UNITED STATES
Form 1040-ES
Bureau of Internal Revenue
Declaration of Estimated Income and Victory Tax by Individuals FOR CALENDAR YEAR 1943
or fiscal year beginning 1943 and ending 1944
(See accompanying INSTRUCTIONS)

1. Estimated Income and Victory Tax for 1943	\$	(Cashier's Stamp)
2. Estimated Income and Victory Tax withheld during entire year	\$	
3. ESTIMATED TAX after deducting estimated tax withheld (Item 1 minus item 2)	\$	
4. Total payments to collector during 1943 for 1942 Income Tax	\$	
5. Unpaid balance of estimated tax (Item 3 minus item 4)	\$	
6. Amount paid with this declaration (not less than one-half of item 5)	\$	

Social Security Number, if any: _____
PRINT NAME AND ADDRESS PLAINLY
(Name) (Address) (City or town) (State) (Zip or zone)

HERE IT IS—Here's the tax blank that about 15,000,000 income tax payers will have to file before Sept. 15. If you're single and earn more than \$2,700, or married and earn \$3,500 or more, you probably still owe taxes despite the victory and income tax deductions from the old pay check. Half the deficit must be paid on Sept. 15, to take the place of the third quarterly instalment formerly paid on that date.

ЧЕРНИГІВ

(Докінчення)

Троїцький монастир у другій половині XVII віку зробився значним культурним осередком на лівобережній Україні. Заходами тогож-Лазаря Барановича тут заложено друкарню, яка постачала книжки на всю Україну. Цілий ряд видатних творів Галаятовського, Барановича, Стефана Яворського, Дмитра Ростовського, Поана Максимовича та ін., випечатано в цій друкарні, крім того багато підручників і різних книжок церковного змісту. Тяжкий удар культурній роботі Троїцької друкарні завдав цар Петро I, заборонивши 1720 р. друкувати книги українською мовою й наказавши всі рукописи перед друком віднайти до цензури в Москві й Петербурзі. Всі видані перед тим книги заборонено продавати. Доконала друкарню царя Катерина II, причепившись знов таки до відмін і „несходств“ проти московської печаті. Монастир зазнав на собі великих добродійств гетьмана Мазепи. Окрім того, що він дав кошти на будівництво головної церкви, найкрасою її найбільшою з усіх чернігівських церков, гетьман справив на свій кошт чудової різьби іконостас у ризничій Введенській церкві. На цьому іконостасі збереглися до нашого часу герби Мазепи. Він же щедро обдарував монастир маєтностями, млинами й перевозами.

Біля головної церкви поховано нашого поета-байкаря Леоніда Глібова. На могилі дуже гарний мармуровий пам'ятник. З одного боку портрет поета й напис з іменем і датами, а з другого вибито слова Сміялка:

Ласкавим голосом пісень
ти нам давав
У наше часне діло віру,
І голос радощів надії
проважав
Твою тепер розбиту ліру.
І от замовк твій глас, погас

прим'яв ясний,
Що в темному світі околі,
Але не вмере поет у пам'яті
людській!
Згадаймо тебе в недоволі
лихій
І в крапчій час нової долі.

На високій горі, відділеній ярмом від монастирської обителі й вкритій чучерявими дубами, понад Деснянським лугом, розкинулось невелике кладовище. Тут дві дорозі для українців могили: Опанаса Марковича і Михайла Коцюбинського. Над Марковичевою могилою поставлено 1899 р. громадським коштом пам'ятник — металевий хрест на каменю постументі, й прибито таблицю з написом, кого саме поховано. Але тої таблиці вже нема, її вирвала рука якогось хулігана. Та всетаки могила Марковича знайти можна по ознакам: вона стоїть над кручею, в її головах два старі дуби. Але вже ніяким способом не можна знайти могили Коцюбинського. — На ній нема ніякісного напису, не знаємо, чи є хоч дерев'яний хрест; а від часу смерті письменника пройшло вже кільканацять років...

Саме під кручею, де Марковичева могила, стоїть давня Іллінська церква, яка збереглася від домонгольських часів. Був тут і монастир, зложений ще Антонієм Печерським, коли він утік на якийсь час з Києва від гніту князя Ізяслава. Монастир зруйнували татари, а відновив його аж у 1649 році чернігівський полковник Степан Пободайло. Він був першим титарем обновленого монастиря. Але через двацять років після цього Лазар Баранович переніс монастир на гору, і замість старого Іллінського, повстав Троїцький монастир. Від Іллінської церкви і аж до головного храму в Троїцькій монастирі йдуть старі печери, де жили ченці від Антонієвих часів — аж до татар-

ського погрому. Тепер у тих печерах є три підземні церквочки, окремі келії й коридори.

З Троїцького монастиря ідемо через увесь город, аж на другий кінець його, подивитись на музей української старовини. В. В. Тарновського. Хоч лиха доля загнала його, Бог знає куди, аж на самий край міста, в далекий кут, де вже починається підгороднє село Бобровиця, але варто задля музею Тарновського туди помандрувати, варто навіть задля його одного спеціально в Чернігів поїхати, бо цей поки що найкращий національний музей на Україні. Ми наємо будинок духовної семінарії, збудований ще відомим Павлом Полуботком, коли він був полковником Чернігівським, переїздивши через річку Стрижень по Красному мості, з яким зв'язана легенда, наче на ньому колись провалився в декло разом із каритою, шістьма кіннями й машталіром, генеральний обозний Василь Дупін-Борковський. Ідемо вулицею, яка по обидва боки увляє з себе безперервний парк, і підідемо до одноповерхового каменного будинку готичкої архітектури. Це й є музей Тарновського.

Кому здається дивним, що такої ваги національний скарб, як музей Тарновського, загнано на край міста і впаковано до тісних і вогких закамарків, тому мусимо нагадати, що свій музей небіжчик Василь Тарновський подарував губернському Земству з тим, щоб воно дало помешкання і річне удержання музеєви. Пропозиція Тарновського викликала чимало протестів з боку радних-ділчихів, які не хотіли давати на музей грошей і всякими способами старалися довести, що Земству не слід приймати музею. Коли більшість радних стала все-таки на тому, щоб музей прийняли, то 26 радних склали „особое мн'єніє“ проти того. Ці радні здебільшого були родовиті українські пани, представники старих старшинських фамілій... І хоча ці панове не могли зовсім провалити справу музею, то за те вони постаралися запроторити український музей на край міста і обставити його з матеріального боку як найгірше.

Та все-таки і в таких обставинах, і в дуже скромній обстановці, музей робить велике вражіння. Це переважно музей козацької України. Тут бачимо велику колекцію портретів гетьманів, полковників і взагалі козацької старшини. Далі — збірка клейнодів, на чолі яких: чотири гетьманські булави, бунчук, кілька пірначів, козацькі хоругви; роскішний відділ зброї — більше півсотні гармат, луки, сагайдаки, шаблі, рушниці, пістолі; кінська зброя і уське військово-причандалля. Велика колекція річей господарського, домашнього вжитку: кубки, чарки, келихи, поставці, ложки і т. і. — Чимало цих річей мають ознаки приналежності відомим

історичним особам, наприклад: дві чарки Семена Палія, чарка генерального хорунжого, відомого мемуариста Миколи Ханенка, чарка й ложка Івана Мазепи, ложка Івана Скоропадського та ін. Багато каламарів і різного причандалю до писання. Вбирає в себе цілі гарнітури жіночого убрання, контуш гетьманівни, дочки Данила Апостола, сукня Полу-ботчиці, пишні золотом і сріблом зоткані пояси; багата колекція гаптування й вишивання і всяких жіночих окрас. Старе скло, фарфор з українських заводів; кахлі, килими, дерев'яні вироби — всі рідні народнього мистецтва.

Але справня краса і гордої музею — Шевченківська колекція. Тут зібрано по змозі все, що належало великому поетові: його листи в автографах; рукописи творів; малюнки олівцем, акварелі і олійними фарбами; його гравери й мідяні кліші власної роботи Шевченка; папери Шевченкові і кілька його книг; ряд річей, що йому належали: мальбрет, палітра, фарби, скриньки з малярським припасом, каламар, пера, ножі, боклажка скляна, складаний стільчик, сорочка, червона китайка, що нею вкрита була труна поетова; колекція портретів Шевченка, бюстів і барелефів.

Окрім Шевченкового відділу є ще менші відділи: Куліша й Костомарова. Колекція великих портретів старих українських письменників і дуже гарна бібліотека з українських стародруків і книжок новіших. Усе те розміщено так густо і так тісно, що ніде повернутися. Кожний куточок, кожний просвіт між вікнами зайнято то шафою, то вітриною, та малюнком. Багато річей зложено до купи. Багато (особливо малюнків) лежить у скванці, бо нема де повісити або покласти. Зимом в музеї холодно страшенно.

Не диво, що серед місцевого громадянства виникла думка перенести музей до осередку міста, приєднавши до нього колекції музеїв Архивної Комісії й Церковно-Археологічного. В першому з цих музеїв між іншим — етнографічні колекції Чернігівщини. Підшукано вже й помешкання — будинок пансіону хлопчачої гімназії. Як що цей проект здійсниться, то національний український музей, уміщений у відповідному помешканні, стане окрасою міста, котре мотиме не соромитися нехтуванням цього скарбу, як це є досі. Об'єднаний музей, до якого мається на увазі перенести й місцеві архиви, стане поважною науковою інституцією на всю Україну.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД В ЛОНДОНІ ЗАЧИНАЄ ДІЛАТИ.

ЛОНДОН (ОНА). — Польський кабінет відбуває безпестрестанні засідання. Політична ситуація в Європі стоїть так, що польський уряд в Лондоні мусить робити основно продумані потягнення, бо інакше може поставити польську справу в дуже неприємне становище. Воєнні знатки є тої думки, що німецький фронт в Советському Союзі починає ломитися і червона армія може вскорому часі опинитися біля старої польської границі. Польський уряд в Лондоні заявляє таку позицію, що Совети не мають права вступати на польську землю, але як там не буде польських військ, то хто їм що зробить.

В Лондоні думають, що як в Німеччині почне валитися, то поляки можуть остатися на леді. Їх армія знаходиться на Близькій сході, якби німці під напором червоної армії почали з Польщі втікати, то советські війська мусілиб увійти до Галичини й удержувати там порядок, але поляки гадають, що як так буде, то Совети вже звіттам не уступляться. Тому власне польський кабінет постійно нараджується і вже навіть виготовив спеціальне меморандум до англійського й американського уряду, в якому звертає увагу, щоб Аліантти мали цю справу на увазі.

Між іншим Ентоні Іден, британський міністер закордонних справ вже кликав польських міністрів до себе на обід і мав

з ними довгі розмови. Між гостями находився також англійський експерт політичних відносин в східній Європі Вільям Странг і британський амбасадор при польськїм уряді, Овен Ст. Клейр.

КУПИТИТЕ ВОЄННІ БОНДИ!

ВСІ ІДУТЬ
— до —
STEPHEN D. SATZEWICH
32 E. 7th ST., NEW YORK CITY
Купувати фарми, дома, землю і річкові потреби аскурації, як також продавати фарми або дома.
Tel.: GRamercy 3-0713

БОЛІНІТ

Рапи на ногах, опухлі ноги, набряклі жила, болічі ноги, слабкі (запалення жила), запущені або болічі коліна чи істочки і ревматичні ноги успішно лікуємо новими європейськими методами без операції.
Лікує згублені антоні і когнітив. Офісні години: в понеді і четвер, від 1. до 8:30 веч.; вівт. і п'ятн. від 1. до 6. веч.; в серед. і субот. від 1. до 5. веч. В неділі і свята нема урядових годин
Dr. L. A. BENLA
320 W. 86 St., New York City
Баньсько Бродвею.
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СПЕЦІАЛІСТ.

Д-р ВОЛОД. ГАЩИЦЬ
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
690 S. 19 ST., NEWARK, N. J.
Tel.: Essex 3-5068
Урядові години: Від 1 до 3 попол.; від 6 до 8 вечір.
В неділі згідно з умовою.

Даром пробка МІЛЕРТОН LAXATIVE

Тепер є небувала нагода для всіх, що терплять на недомаганія шлунака й випробували коштовні ліки й зела, а не назвали подекції. Тим усім поручаємо спробувати даром Зела Мілертону, котрих не запарується ні варитися, а споживається в натуральній формі. Поживити пробки переконається, як скруточно ділають в недомаганіях таких, як кванс шлунака, гази, нестерпність, запір, брак апетиту, біль голови й інші недомаганія, котрі походять зо злого траплення. Щоби переконатися, пишіть по пробку.

Спеціальна Оферта по знижених цінах.
[ ] \$1.00 за 1 коробку Мілертону
[ ] \$1.50 за 2 коробки Мілертону
[ ] \$2.00 за 3 коробки Мілертону
Пишіть за злідам Мілертону у вашій сусідній аптці, а як там його не мають, то пишіть до:
J. S. MILLER, Inc., Dept. U.,
P. O. BOX 628, NEWARK, N. J.
Single package not sent C.O.D.
Small postage stamps acceptable.
Ці ціни важні лише при замовленні просто з головного офісу.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбуваються в неділю, 15. серпня, в год. 2:30 пополудні, в У. Н. Домі, 181-183 Фіт ул. Просимо членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагождення. Довжучих членів просимо виплатити свої залеглі вклади, бо в противний раз будуть суспендовані. — За уряд: А. Бусько, рек. секр.

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ. — Тов. У. український Клуб Поступовий, від. 70, доповідатиме всіх членів, що місячні збори відбуваються в виторок, 17. серпня, в год. 7:30 вечір, в У. Н. Домі при Фіт ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагождення, а догкуючі члені хай виплатять свої вклади і не затягають дову. — В. Кушнір, секр.

ВСІ ЧАСТИ ДО НАПРАВИ ПЕЧЕР
вуглевих, газових, мафтових, орігівачів парово й гарчачою олюю, як також усіма ної печі можете дістати в
STOVE MFRS CORP.,
182-186 Mulberry St., Newark, N. J.

УМІРКОВАННЯ
Наші ціни є умірковані. Це треба конче зазначити, бо репутація, яку ми маємо щодо кращої услуги, могла би когось навести на думку, що за наші услуги ми жадимо значно багато.
На ділі наші услуги є для всіх і тому наші ціни є для всіх приступні.
STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS
77 Morris St., Jersey City 34 E. 25th St., Bayonne
Phone: BErgen 4-5989 Phone: BAyonne 3-0540

ПРОДАЮ
ДОМИ, ФАРМИ, РЕСТОРАНИ, САЛУНИ, БУЧЕРНІ, ГРОСЕРНІ в ріжкого рода бізнесі. Поагоджую нотаріальні справи. Продаю ріжкого рода аскурацію
PETER BARTKIW
Real Estate & Insurance Broker
Notary Public
309 E. 14. St., New York, N. Y.
Phone AL 4-8254

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯК НАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН
І ще ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОУ І ОКОЛИЦІ
KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МИРОН ЛИТВИН І СИН
УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ
Обслуга шкура і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКІЙ ПОГРЕБНИК
Заряджує погребам: по ділі та іншій як \$150.
ОБСЛУГА НАРІКРАЩА.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Rignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

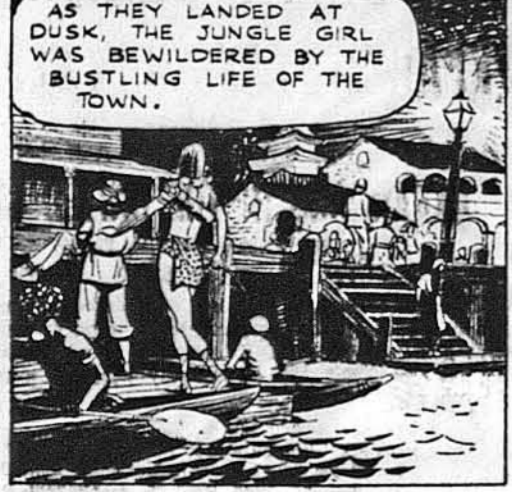
ПЕРШІЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІО І ОКОЛИЦІ
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Займаєсь похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦІХ
129 EAST 7th STREET, NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue, (cor. E. 155 St.) BRONX, N. Y.
Tel.: MEtrose 6-5577

ЯПОНСЬКЕ СХОРОНИЩЕ З МАШИНОВИМИ КРАСАМИ. — Ось так виглядає одна з японських камуфляжованих кривок, що їх повно в Новій Гвінеї. Здобуто її американськими військами підчас останньої Аліантської офензиви на Полудневій Паціфіку.

ТАРЗАН, ч. 818. Зілова потвора.

Як вони прибули до міста вечером, Зілу здивував рух у місті.

Нагло на скрутї вулиці показався автомобіль. Дівчина крикнула з перестрашу. Стрїла свиснула повітрям.

Як машина станула, Зіла з утіхою подумала, що вона певно вбила потвору.

Усміх радости Малїна переминився нагло на страх, коли він побачив, хто сидїв в авті.